

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

ALMANYA EYALET BÜLTENLERİ HESSEN

İÇİNDEKİLER

Demografik Yapı	2
Eğitim ve Araştırma Enstitüleri	3
Ekonomik Yapı	3
Dış Ticaret	7
Başlıca Sektörler	10
Otomotiv Sektörü	10
Biyoteknoloji Sektörü	11
Sağlık Sektörü	11
Elektrik-Elektronik Sektörü	12
Bankacılık ve Finans Sektörü	13
Bilgi ve İletişim Teknolojisi	13
Lojistik Sektörü	14
Havacılık ve Uzay Teknolojileri	15
Medya	16
Mikrosistem Teknolojisi/Nanoteknoloji	16
Turizm	17
Yabancı Yatırım	17
İş Yapma Açısından Faydalı Bilgiler	19
İkili Ticari İlişkiler	21
Faydalı Adresler	23

DEMografİK YAPı

Hessen, 6 milyonu aşkın nüfusa ve kilometrekare başına 288 kişilik nüfus yoğunluğuna sahiptir. Eyalet'teki en büyük şehirler: Nüfusu 655,000 olan Frankfurt am Main, nüfusu 271,550 olan Wiesbaden, nüfusu 199,450 olan Kassel, nüfusu 138,600 olan Darmstadt ve nüfusu 119,000 olan Offenbach'tır.

Hessen İçindeki Bölgelere göre Nüfus (2007)

Bölgeler	Toplam	Alman	Alman Değil
Darmstadt	3 780 232	3 246 139	534 093
Gießen	1 053 259	972 814	80 445
Kassel	1 239 064	1 171 077	67 987
Toplam Hessen	6 072 555	5 390 030	682 525

Kaynak : www.statistik-hessen.de

Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (1970-2007/ Yüzde)

Yıl	Nüfus(bin kişi)	15'in altı	15-39	40-64	65 ve üstü
1970	5 382	22,1	34,9	29,7	13,3
1990	5 763	14,8	37,4	32,4	15,5
1995	6 010	15,5	36,4	32,3	15,8
2000	6 068	15,5	34,2	33,8	16,5
2001	6 078	15,4	33,8	34,0	16,9
2002	6 092	15,2	33,3	34,2	17,2
2003	6 089	15,0	32,8	34,5	17,7
2004	6 098	14,8	32,2	34,8	18,2
2005	6 092	14,6	31,6	35,0	18,8
2006	6 075	14,4	31,0	35,3	19,3
2007	6 073	14,2	30,5	35,7	19,6
2010	6 069	13,7	29,3	37,0	20,0
2020	5 964	12,6	28,2	36,8	22,4
2030	5 781	12,3	26,0	34,2	27,5

Kaynak : www.statistik-hessen.de

2007 yılı itibarıyle Eyalet'teki yabancılar 682.525 kişi ile toplam nüfusun yaklaşık %11.2'sini oluşturmaktadır. Yabancıların genel nüfusındaki payları yüzde olarak değerlendirildiğinde ise Hessen, Baden Württemberg, Berlin ve Hamburg eyaletlerinin ardından 4. sırada yer almaktadır. Yabancı nüfusun % 78.7'si 15 ile 65 yaş arasındadır. Bu da yabancı nüfusunun Alman nüfusa oranla çok genç olduğunu ortaya koymaktadır.

Çeşitli Eğitim Kurumlarında Kayıtlı Öğrenci Sayıları (2007)

İlköğretim	Meslek Okulu	Üniversite
680.430	190.214	170.017

Kaynak: Hessisches Statistisches Landesamt

Hessen, Avrupa'da araştırma kurumlarının en yoğun olarak bulunduğu bölgelerdir. Eyalette 18 üniversite, 5 tane Max Planc Enstitüsü, 32 Teknoloji ve Start-up Merkezi, 100'den fazla bilimsel araştırma enstitüsü bulunmaktadır. Patent başvurularında Hessen Alman Eyaletleri arasında 5. sırada yer almaktadır. Kişi başına düşen patent başvurusu 2006 yılında % 53'tür. Hessen, Baden Württemberg ve Bayyera'dan sonra en fazla patent başvurusu yapılan Eyalet'tir. Patent başvurusunda Almanya ortalaması % 58'dir.

Hessen Eyaleti'ndeki eğitim sistemi sadece okul ve üniversitelerden değil kalifiye ve teorik eğitimimin yanında öğrencilere pratikaptırma odaklı profesyonel eğitim sistemini de kapsamaktadır. Bu sisteme öğrenciler hem meslek okullarında hem de çıraklık sistemi dahilinde iş yerlerinde işin niteliğine göre 2 veya 3 sene eğitim görürler. Okul müfredatı profesyonel hayatın gereklerine göre dizayn edilmiştir.

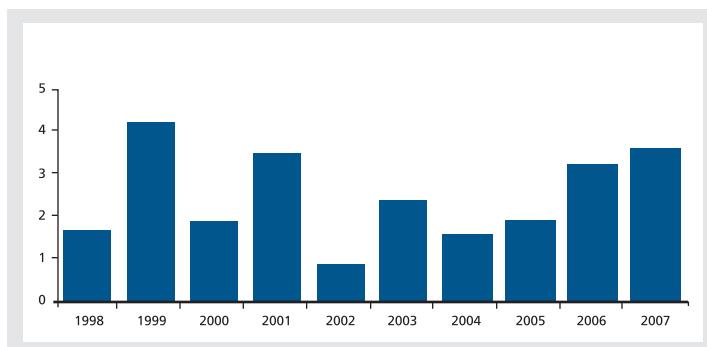
Üniversitelerdeki uygulamalı meslek okulları pratiğe dayalı bir ders programı uygulamaktadır. Eyalet'in sahip olduğu uluslararası araştırma enstitüleri, pratiğe dayalı üniversite eğitimi ile birleştiğinde pek çok eğitim ihtiyacına karşılık veren bir sistem ortaya çıkmaktadır. Hessen'deki lise mezunlarının % 90'ı yüksekokul ya da meslek eğitimine başlamaktadır.

EKONOMİK YAPI

Hessen ekonomisi, 2003 yılında % 2.4, 2004 yılında % 1.6 ve 2005 yılında % 1.9 büyümeye göstermiştir. 2006 yılında büyümeye hızlanarak % 3.2 ve 2007 yılında % 3.6 olarak gerçekleşmiştir. Bu büyümeye rakamları Almanya'nın genel ortalamasının hayli üzerinde yer almaktadır.

Hessen ve Almanya'da Büyüme Oranları (2003-2007 / Yüzde)

	2003	2004	2005	2006	2007
Hessen	2.4	1.6	1.9	3.2	3.6
Almanya	-0.2	1.1	0.8	2.9	2.5

Kaynak: www.statistik-hessen.de

2003-2007 döneminde ortalama %1.2 büyüyen Almanya ekonomisinin oldukça üstünde bir büyümeye performansı sergileyen Hessen Eyaleti ortalama %2.5 büyümüştür.

Hessen, Almanya'nın en varlıklı eyaletidir. 2007 yılı itibarıyle Hessen'in Gayri Safi Milli Hasılası 216.7 milyar Euro'dur. Yıllara göre düzenli bir şekilde artış gösteren Hessen GSYİH'si ise 2007 yılında 194.2 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir. GSYİH içinde en büyük pay hizmetler sektörüne aittir.

Yıllara ve Sektörlere Göre Gayrisafi Milli Hasıla (Milyon Euro)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
GSMH	183 100	189 495	191 108	195 783	198 891	202 702	209 208	216 721
GSYİH	164 786	170 783	172 383	176 384	179 781	182 997	188 669	194 223
Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	1 072	1 217	1 105	955	1 035	831	885	1 083
Sanayi ve İnşaat	43 569	43 730	43 249	43 879	44 484	44 252	46 290	48 498
Hizmetler	120 145	125 836	128 029	131 550	134 262	137 915	141 494	144 642

Kaynak: www.statistik-hessen.de

Hessen çok güçlü bir hizmet sektörüne sahiptir ve sektörün GSYİH içindeki payı %76'dır. Hessen'de faaliyet gösteren her beş firmadan üçü hizmet sektöründedir. En önemli hizmet sektörleri bankacılık, sigorta, taşımacılık, bilgi传递 ve firma hizmetleridir.

Özellikle, Hessen'in güney batısında bulunan Ren-Main havzası Almanya'nın en önemli ekonomi bölgesidir. Gelişmiş sanayinin başını kimya, ilaç, makine, elektrikli aletler, yüksek teknoloji ve otomotiv sanayisi (Opel, Delphi, Fulda, Johnson) çekmektedir. Üretim sektörünün GSYİH içindeki payı %8'dir ve üretimin % 42'si ihrac edilmektedir. Hessen geleneksel olarak bir fuar merkezidir.

Hessen'de her 10 dakikada bir şirket kurulmaktadır. Yılda 55,000 civarında yeni şirket ilk defa faaliyete geçmektedir. Eyalet'te varolan girişimcilik ruhu, şirketlerin faaliyete geçmesi için gerekli olan danışmanlık ve finansal hizmetlerle desteklenmekte ve yeni şirket kuruluşu için elverişli bir ortam bulunmaktadır.

Hessen hem çok büyük şirketleri hem de KOBİ'leri bünyesinde barındırmaktadır. 68,000 çalışanı ile Frankfurt havaalanı Almanya'daki en büyük iş yeridir. Perakende sektöründe faaliyet gösteren REWE Group'un 23,000 çalışanı bulunmaktadır.

Adam Opel AG, Siemens AG + VDO ve Volkswagen AG şirketleri Almanya'da en fazla çalışanı bulunan ilk 10 şirket arasında yer almaktadır. General Motors'un dünya'daki en büyük üretim merkezi Rüsselsheim'da bulunmaktadır. Degussa, Merck and Heraeus gibi büyük şirketler de Rhine-Main bölgesinde yoğunlaşmaktadır. ABB, Amazon, Canon, Dunlop, Ferrero, General Motors, Nestlé, Nikon and Philips gibi çokuluslu şirketlerin de Hessen de temsilcilikları bulunmaktadır.

Hessen'deki şirketlerin %90'ını oluşturan KOBİ'ler (250 kişiye kadar çalışanı olan şirketler) Hessen ekonomisinin belkemiğini oluşturmaktadır. Hessen'deki çalışanların 2/3'ü orta büyülükteki işletmeler tarafından istihdam edilmekte ve çıraklık eğitiminden geçenlerin % 80'i bu işletmelerde çalışmaktadır. Ekonomideki bu ağırlıkları nedeniyle Eyalet'in ekonomik istikrarının ve gelişiminin temelinde KOBİ'ler bulunmaktadır. Büyük esneklik ve inovatif güçe sahip olan bu KOBİ'ler yeni ürün geliştirilmesi ve ekonominin yapısal değişiminin gerçekleştirilebilmesinde kilit faktörtür.

Bu bölgenin metropol şehri Frankfurt, hem Almanya'nın hem de Kita Avrupası'nın finans merkezidir. Avrupa Merkez Bankası, Alman Merkez Bankası ve Alman Borsası gibi önemli kurumlar başta olmak üzere 325 yerli ve yabancı banka bu eyalette yer almaktadır. Frankfurt'ta finans sektöründeki çalışan sayısı 86.000'dir.

Finans merkezi olmasının yanısıra, General Electric, Canon, Motorola, Honda, Procter & Gamble gibi Avrupa'nın merkezine yakın olmak isteyen şirketler tarafından üs olarak tercih edilmektedir. Frankfurt, Almanya'ya giren doğrudan yabancı yatırımin % 20'sinin Hessen Eyaletine kanalize olmasını sağlamaktadır. Almanya'da merkezi bir konumda olması dolayısıyla kara ve demiryolu trafiği için kilit bir pozisyondadır. Frankfurt Havaalanı toplam hava trafiğindeki % 21.4'lük ve yolcu taşımada % 30.3'lük payı ile ülkedeki en yoğun hava trafiğine sahiptir.

Ayrıca, Frankfurt pek çok uluslararası fuara evsahipliği yapmaktadır. Frankfurt'ta gerçekleştirilen fuar sayısı 46'dır ve Almanya'da gerçekleştirilen fuarlardan Frankfurt'un aldığı pay %29'dur. Tüketiciler malları, tekstil, otomobil teknolojisi, mimarlık ve teknoloji Frankfurt'ta fuar düzenlenen başlıca alanlardır.

Hessen'in Bölgelerine Göre GSMH (Milyon Euro)

	2005	2006	Değişim %	Toplam içindeki payı (2005)	Toplam içindeki payı (2006)
Darmstadt	141 765	145 626	2,7	69,9	69,6
Gießen	26 872	27 846	3,6	13,3	13,3
Kassel	34 065	35 735	4,9	16,8	17,1
Toplam Hessen	202 702	209 208	3,2	100	100

Kaynak: www.statistik-hessen.de

Hessen Eyaleti'nin bölgelerinin GSMH'ları inceleninceğinde güneyde yer alan Darmstadt bölgesinin GSMH içinde %70'e yakın bir oranla büyük pay sahibi olduğu görülecektir. Orta bölümde yer alan Giesen ve Kuzey'de yer alan Kassel bölgesi hemen hemen GSMH içinde eşit pay sahibidirler.

Kişi Başına Düşen Gelir (Euro)

	2005	2006	Değişim%	Eyalet ile Kiyaslamalı (2005) (Eyalet Ort =100)	Eyalet ile Kiyaslamalı (2006)(Eyalet Ort =100)
Darmstadt	37 541	38 613	2,9	112,9	112,2
Gießen	25 294	26 299	4,0	76,0	76,4
Kassel	27 129	28 614	5,5	81,6	83,1
Toplam Hessen	33 261	34 414	3,5	100	100

Kaynak: www.statistik-hessen.de

Eyalette kişi başına düşen gelir 2006 itibariyle 34 414 Euro'dur. Bu kişi başına gelir seviyesi ile Hessen, 28.000 Euro olan Almanya'nın ortalamasının bir hayli üstünde olup Avrupa Birliği ülkeleri arasında ilk 5 ülke içinde yer almaktadır.

Nüfusun Aylık Gelir Gruplarına Göre Dağılımı (2007)

Brüt Euro	Hane Sayısı
500'ün altında	56.000
500 - 900	258.000
900 - 1300	385.000
1300 - 1500	208.000
1500 - 2000	466.000
2000 - 2600	437.000
2600 - 3200	299.000
3200 - 4500	340.000
4500 ve üstü	234.000
Toplam	2.905.000

Kaynak: Federal Statistical Office and the Statistical Offices of the Lander

Ortalamanın yanısıra belirli gelir aralıklarındaki hane sayısına bakıldığından ise 2007 yılı itibariyle Hessen'deki toplam 2.9 milyon hanenin %45'inin yıllık 24.000 Euro'nun üzerinde olduğu görülmektedir.

Hessen'de Sektörlere Göre İstihdam (2007)

Sektörler	Ortalama Yıllık İstihdam	Pay %
Sanayi	567,316	26.9
İmalat	450,773	21.2
İnşaat	98,630	4.6
Hizmet	1,541,386	72.4
Ticaret	310,273	14.6
Ulaştırma, iletişim	163,808	7.7
Gayrimenkul	355,526	16.7
Sağlık ve sosyal hizmetler	226,456	10.6
Diğer	485,323	22.8

Kaynak: Hessen Facts and Figures 2008

Eyalette 2007 sonunda işsizlik oranı %7.6 olarak kaydedilmiştir ki bu oran, ülkenin genelindeki işsizlik oranının (%9) oldukça altındadır. Hessen Eyaletinde hizmet sektörünün ekonomideki ağırlığı Eyalet'teki çalışan sayısının ağırlıklı olarak hizmet sektöründe yoğunlaşmasından da anlaşılabilir.

Hessen'de Sektörlere Göre Ücretler (2007)

Sektörler	Aylık Ortalama, EUR
Brüt aylık ücret (kamu çalışanları hariç tam zamanlı çalışanlar)	3,899
Sanayi	3,727
Madencilik	2,480
İmalat	3,843
Elektrik, gaz ve su temini	4,548
İnşaat	2,784
Hizmetler	4,006
Toptan ve perakende ticaret; motorlu taşıtların tamiri ve kişisel ve ev eşyaları	3,581
Otel ve restoranlar	2,241
Nakliye, depolama ve iletişim	3,642
Finansal aracılık	6,378
Gayrimenkul, kiralama	4,240
Eğitim	3,152
Sağlık ve sosyal hizmet	3,219

Kaynak: Federal Statistics Office and the Statistical Offices of the Lander

DIŞ TİCARET

2007 yılı itibarıyle 49,2 milyar Euro'ya ulaşan ihracatıyla Hessen, Almanya'nın toplam ihracatının % 5'ini gerçekleştirmektedir. Almanya'ya yapılan toplam ithalatın ise % 8.8'i Hessen tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kuzey Ren Vestfalya'nın Almanya Ticareti İçindeki Yeri (2007)

	İthalat (EURO milyar)	İhracat (EURO milyar)
Almanya Toplam	776,164	969,049
Hamburg	54,042	28,767
Niedersachsen	67,685	73,693
Kuzey Ren Vestfalya	180,833	174,052
Hessen	68,410	49,293
Baden-Württemberg	123,907	150,534
Bayern	123,982	153,612

Kaynak: German Federal Statistics Office

Hessen'in Yıllara Göre Dış Ticareti (Milyon Euro)

	İhracat	İthalat	Hacim	Denge	X/M
1997	26 620	40 946	67566	-14326	0,65
1998	27 770	42 770	70540	-15000	0,64
1999	26 670	46 364	73034	-19694	0,57
2000	31 418	56 788	88206	-25370	0,55
2001	32 955	53 767	86722	-20812	0,61
2002	32 712	47 567	80279	-14855	0,68
2003	34 278	49 074	83352	-14796	0,69
2004	37 157	53 965	91122	-16808	0,68
2005	39 461	56 068	95529	-16607	0,70
2006	44 763	64 046	108809	-19283	0,69
2007	49 293	68 390	117683	-19097	0,72

Kaynak: <http://www.statistik-hessen.de>

Hessen'in dış ticareti yıllar itibarıyle incelediğinde; az da olsa sürekli dış ticaret açığı verdiği görülmektedir. Bu dış ticaret açığının devamlılığı ve sürekli aynı oranı koruması dolayısıyla yapısal bir durumunun olduğu düşünülmektedir.

Hessen'in İhracat ve İthalatında Ürün Grupları (Milyon Euro, 2007)

Ürün Grupları	İhracat	İthalat
Gıda Ürünleri	1 242	2 454
Sanayi Ürünleri	45 762	60 658
Hammadde	194	1 351
Yarı Mamul	3 525	7 019
Mamul	42 043	52 288

Kaynak: <http://www.statistik-hessen.de>

Ürün grupları bazında bakıldığından Hessen'in ihracatında sanayi ürünlerinin gıda ürünlerine göre ve mamullerin yarı-mamul ve hammaddelere göre çok daha fazla öne çıktıgı görülmektedir. İthalatın yapısı da ufak bir farkla ihracatın yapısına benzer bir özellik göstermektedir.

Hessen'in en fazla ihracat yaptığı ülkeler sırasıyla Fransa (%8.7), ABD (%8.0), İngiltere (%7.6), Belçika (%7.0) ve İtalya'dır (%6.2). En fazla ithalat yapılan ülkelerde ise ilk beş sırada ABD (%9.6), Belçika (%8.6), Fransa (%7.9), Çin (%7.2) ve Hollanda (%7.0) bulunmaktadır. AB içinde Hessen'in en önemli ticaret partnerleri Fransa, Belçika ve İngiltere'dir.

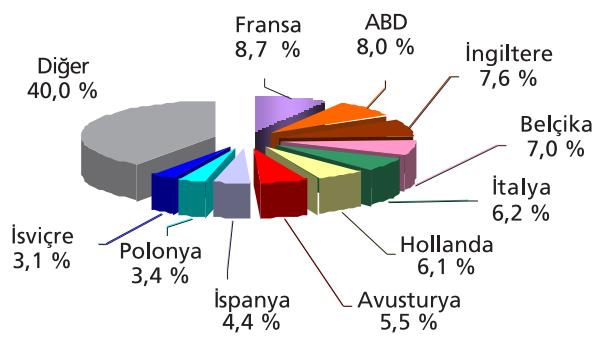
Bölgesel olarak bakıldığından ise Hessen'in en önemli ihracat ortağı olarak %73'e varan pazar payı ile Avrupa bölgesi öne çıkmaktadır. Avrupa'dan sonraki en önemli ihracat destinasyonu ise % 13.4'lük payı ile Asya ve % 10.9'luk payı ile Amerika'dır. Hessen ithalatının % 64.4'ünü Avrupa'dan yapmaktadır. Hessen ithalatında Asya % 21.9 ve Amerika % 11.4'lük paya sahiptir.

Hessen'in En Fazla İhracat ve İthalat Yaptığı Ülkeler (2007)

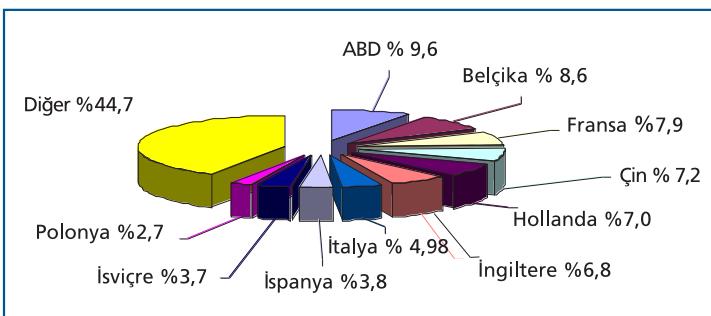
	İhracat	Milyon Euro	İthalat	Milyon Euro
1	Fransa	4 302	ABD	6 596
2	ABD	3 928	Belçika	5 889
3	İngiltere	3 748	Fransa	5 428
4	Belçika	3 455	Çin	4 964
5	İtalya	3 078	Hollanda	4 802
6	Hollanda	2 998	İngiltere	4 649
7	Avusturya	2 690	İtalya	3 408
8	İspanya	2 164	İspanya	2 627
9	Polonya	1 698	İsviçre	2 532
10	İsviçre	1 533	Polonya	1 888
	Toplam	49 293	Toplam	68 390

Kaynak: <http://www.statistik-hessen.de>

Hessen'in İhracatında Başlıca Ülkeler (2007)

Hessen'in İthalatında Başlıca Ülkeler (2007)

Hessen'in Dış Ticaretinde Başlıca Ürünler (2006)

İhracat			İthalat		
Ürünler	Miktar (Milyon €)	Pay%	Ürünler	Miktar (Milyon €)	
Kimyasallar ve ilaç	11 000	22,3	Elektronik aletler	10 452	15,2
Makinalar	6 680	13,5	Otomotiv ve yedek parça	9 839	14,3
Otomotiv ve yedek parça	4 810	9,7	Makinalar	8 848	12,9
Elektronik aletler	3 970	8,0	Kimyasallar ve ilaç	7 914	11,5
Hassas mekanik ve optik aletler	3 097	6,2	Hassas mekanik ve optik aletler	3 556	5,1
Metal Ürünleri	3 147	6,3	Metal Ürünleri	2 933	4,2
Kaçılık ürünleri	1 203	2,4	Kaçılık ürünleri	1 176	1,7
Sentetik ürünler	1 302	2,6	Kağıt ve basım ürünler	915	1,3
Kağıt ve basım ürünler	1 079	2,1	Sentetik ürünler	889	1,2
Düzen	14 005	36,4	Düzen	21 895	32,0

Kaynak: <http://www.statistik-hessen.de>

Eyaletin güçlü olduğu sektörler ile en fazla ihracat edilen mallar arasında direk bir bağlantı olduğu görülecektir. Eyaletin en önemli beş sektörü olan Kimya, (%22.3), Makinalar (%13.5), Otomotiv (%9.7), Elektronik ve Hassas mekanik/optik aletler (% 6.2) ihracatının yaklaşık %60'ını oluşturmaktadır.

BAŞLICA SEKTÖRLER

Otomotiv: Otomotiv sanayi 13 billion Euro'luk cirosu ile kimya sanayinden sonra Hessen'in ikinci en büyük sektörüdür. Sektor 50,000 kişiye istihdam sağlamaktadır. Bunun yanısıra yan sanayide binlerce kişi çalışmaktadır. Bu cironun %55'i yurtdışı satışlarından elde edilmiştir. Hessen'e otomotiv sektöründe yapılan doğrudan yabancı yatırımların tutarı 2.6 milyar Euro'yu geçmiştir.

Rüsselsheim'da bulunan Opel'in merkezi 18000 kişilik istihdam ile sektördeki en büyük üretim merkezidir. Rhine-Main bölgесine ek olarak Kassel otomotiv sanayi için diğer bir önemli merkezdir. Volkswagen'in Volkswagen, Audi, Seat ve Skoda için orjinal yedek parça üreten 14,000 kişinin çalıştığı Avrupa'daki en büyük ve Daimler'in 100,000 metrekare üretim alanına sahip fabrikaları bu bölgede bulunmaktadır. Bu markalara parça üreten Continental, Siemens VDO, Goodyear Dunlop, Pirelli, Fritz Winter, Federal Mogul, Tyco Electronics ve WOCO gibi şirketler de Hessen'de yer almaktadır.

İnovasyona en fazla önem veren iş kollarından biri olan otomotiv endüstrisi araştırma ve geliştirmeye büyük yatırım yapmaktadır. Rüsselsheim'da bulunan General Motors'un Amerika dışındaki en büyük geliştirme merkezi olan International Technical Development Center'da 6,500 mühendis ve tasarımcı çalışmaktadır. Honda, Hyundai, Isuzu, Kia, Mazda ve Mitsubishi'nin araştırma geliştirme merkezleri Hessen'de bulunmaktadır. Eyalet'te bu sektörde teknik destek sağlayacak birçok üniversite ve üniversite dışı araştırma merkezleri bulunmaktadır.

Opel'in Rüsselsheim'daki ana fabrikasının üretim kapasitesi 270,000 olup aynı anda pek çok modelin bir arada üretiltiği dünyadaki en modern otomotiv fabrikasıdır. Rhine-Main Bölgesi Honda, Fiat, Ferrari & Maserati, Isuzu, Jaguar & Land Rover, Mitsubishi, Skoda ve Suzuki gibi markaların satış merkezidir.

Hessen, üretimde verimliliği artıran otomotiv kümelenmelerine ev sahipliği yapmaktadır. 450 şirketin biraraya geldiği "RheinMainNeckar" kümlesi, Regionalmanagement Nordhessen GmbH tarafından oluşturulan ve büyük şirketlerle KOBİ'leri taşıt yapımı, lojistik, demiryolu teknolojisi alanlarında biraraya getiren "MoWiN.net" ve 9 otomotiv tedarikçisini biraraya getiren "Mittelhessen" kümelenmesi bu kümelenmelerin en önemlileridir.

Biyoteknoloji: Halihazırda Hessen'de 2.81 milyar Euro'luk ciroları ve 17,000 çalışanı ile 250 tane biyoteknoloji şirketi yerleşik durumdadır. Hiçbir diğer eyalette biyoteknoloji alanında nüfusa göre bu derece yoğun bir istihdam yoktur. Aventis Pharma, Degussa, Fresenius ve Merck gibi sektörün en büyükleri ile Biotest, B. Braun Biotech ve Stada gibi son derece yenilikçi KOBİ'lerin Hessen'de bulumaları Hessen'i bu alanda çalışan diğer firmalar için bir çekim merkezi haline getirmiştir.

Hessen'de biyoteknoloji alanının gayet güçlü bir üniversite altyapısı bulunmaktadır. Biyoteknoloji alanında Kassel, Marburg, Giessen, Frankfurt and Darmstadt üniversiteleri ile şirketler arasındaki işbirliği yüksek bir seviyededir. Bu üniversitelere ek olarak Marburg'daki Max Planck Institute for Terrestrial Microbiology, Bad Nauheim'daki Max Planck Institute for Physiological and Clinical Research, Frankfurt'taki Max Planck Institutes for Brain Research and Biophysics, ve Langen'deki Paul Ehrlich Institute bu alandaki çok önemli araştırma merkezleridir.

Johann-Wolfgang-Goethe Üniversitesi'nin doğa bilimleri enstitüsü, Max Planck Enstitüsü bünyesindeki Biofizik Enstitüsü ve Frankfurt Biotechnology Innovation Center bölgedeki en önemli araştırma enstitüleridir. Frankfurt Institute for Advanced Studies (FIAS) uluslararası araştırmacıları bünyesinde toplayarak doğa bilimleri konusunda eğitim platformu yaratmaktadır.

Rhine-Main bölgesindeki endüstriyel parklar, biyoteknoloji şirketleri için son derece elverişli alanlardır. Industriepark Frankfurt-Höchst 90'dan fazla şirkete, 22 bin çalışana evsahipliği yaparak Avrupa'daki en önemli kimya, ilaç ve biyoteknoloji merkezlerinden biri haline gelmektedir. Ayrıca, Wiesbaden'deki Industriepark Kalle-Albert ve Industriepark Hanau-Wolfgang da önemli endüstriyel parklardır.

Giessen'deki Technology and Innovation Center ve Marburg'daki Natural Sciences Start-up Center ile Aktionslinie Hessen-BioTech gibi risk sermayesi şirketleri de bulunmaktadır. Hessen-BioTech biyoteknoloji alanında çalışan KOBİ'lere danışmanlık hizmetleri de vermektedir. Hessen Ekonomi Bakanlığı Hessen Eyaleti'ni biyoteknoloji üssü haline getirmek için tematik ağlar oluşturmakta, firmaların işbirliği ve pazarlama olanaklarını geliştirmek için ulusal ve uluslararası fuarlara katılımı desteklemektedir.

Kimya: Bu sektörün çıktıları otomotiv, paketleme, inşaat sektörleri tarafından kullanıldığı gibi temizlik ürünleri, vücut bakım ürünleri ve ilaç biçiminde tüketiciler tarafından tüketilmektedir. Kimya sektörünün toplam cirosunun % 40'ı ilaç endüstrisi tarafından da sağlanmaktadır.

Kimya sektörünün ana üretim merkezleri Frankfurt ve Darmstadt'dır. Sektörün Abbott, Bayer Crop Science, B. Braun Melsungen, Celanese, Clariant, DuPont, Fresenius, Lilly, Merck, Merz, Novartis, Procter & Gamble, Sanofi-Aventis and Stada gibi birçok önemli şirketi Hessen'de yer almaktadır.

Kimya endüstrisinde araştırma geliştirme çok önemli bir rol üstlenmektedir. Bu nedenle de pek çok şirket genç araştırmacıları desteklemek için çeşitli ödüller geliştirmiştir. Hessen üniversitelerindeki araştırma aktiviteleri disiplinlerarası bir yaklaşım benimsemiştir. 1989'dan bu yana Scientific Center for Material Sciences'da (WZMW) birçok disiplin birlikte çalışarak katı durum and yüzey fiziği, polymer kimya ve fizik, inorganik ve organik kimya ve biyokimya alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Giessen'deki Justus-Liebig University, yöneticiler için inorganik ve analitik kimya dallarında eğitim programları düzenlemektedir. Marburg'daki Philipps University Kimya Fakültesi Hessen'deki en önemli araştırma kuruluşlarından birisidir ve 2001 yılında Alman Sanayi Derneği Fakülte'si "Center of Excellence" olarak ilan etmiştir. 2002 yılında Kassel Üniversitesinde, nano-yapıları araştıran bir araştırma merkezi açılmıştır. Ünlü Fresenius Enstitüsü ise kimya konusunda ticari odaklı bir eğitim programı vermektedir. Hessen'de faaliyet gösteren kimya şirketlerinin büyük bölümü Rhine-Main bölgesinde bulunmaktadır. Sadece Industriepark Höchst'de 5,000 kişi çalışmaktadır. Darmstadt kimya sektörü açısından Hessen'in 12000 kişinin çalıştığı ikinci en büyük bölgesidir.

Sağlık: Hessen medikal ürünler konusunda global düzeyde önemli bir oyuncudur. Eyalette 20,000 kişinin çalıştığı ve yılda ortalama 4 milyar Euro gelir elde eden 900 civarında şirket bulunmaktadır. Bu şirketleri elde ettiği gelir Almanya'da sağlık alanında faaliyet gösteren tüm şirketlerin elde ettiği gelirin üçte birine karşılık gelmektedir.